

פרפראות

פאר

חנוכה ופרשת מקץ תשפ"א

בדיקת D.N.A.

שעשה רבי

סעדיה גאון

לפני כאלף

ומאה שנים

פרפראות פאר

בדיקת D.N.A. שעשה רבי סעדיה גאון לפני כאלף ומאה שנים

עמוד ה

עמוד א' מפתח נושאים חנוכה ופרשת מקץ תשפ"א

עמוד ז'

מצינו כי "מליץ" מבואר בשלוש אופנים, "מתורגמן" "שליח" "נמתקו",

עמוד ח'

ביאור פלא בספר בן יהוידע בענין יוסף הצדיק

אם מצאו פך אחד איך אמר טמאו כל

עמוד ט'

ביאור נוסף איך אמר טמאו כל אם נמצא פך השמן הטהור

היוונים רצו לבטל שמחה וטעם להבאת ביכורים עד חנוכה

אין לכם חלק באלוקי ישראל מספר מדוייק למה שרצו היוונים לבטל

עמוד י'

השם י-ה הוא שם של מיצר ושם הויה הוא שם של רחמים

זבח משפחה שעושים בחנוכה מבואר בספר החיים מאחי המהר"ל

עמוד י"א

תחילת הנס היה בטבע ולמה צריך להתחיל הנס בטבע קושיית השפ"א

ראש חדש זמן כפרה מיתת צדיקים מכפרת שתייהם מאותו טעם

עמוד יב

ביאור הכתוב יפרח בימיו צדיק וכו' עד בלי ירח, בדרך צחות

לא יקרא לאור הנר מכוון לאסור להשתמש לאור הנר

שני כתובים בהלל סותרים זה את זה ותירוץ הגמרא נמצא מפורש בכתוב

עמוד ב'

ויהי מקץ קץ שם לחושך רמז בגימטריה לגלות וגאולת מצרים

שבטים מציאה מצאו ויצא לבם ביאור מה ההספד שיש בדבר זה

עמוד ג'

ההספד שאמר הרד"ל על בנו ומבאר שבטים מציאה מצאו ויצא לבם

ביאור במה שאמרו השבטים הקורות אותם שנראה לשון מקרה

עמוד ד'

למה לא הביאו ליוסף משהוא אחר במקום בנימין

בדיקת D.N.A. שעשה רבי סעדיה גאון לפני כאלף ומאה שנים

עיי מעשה שירדו בספינה יש לבאר מתי אמר הכתוב בר ומתי אוכל

עמוד ה'

הקשר בין ויתן לו את אסנת לשם צפנת פענח עפ"י פרקי דרבי אליעזר

הוסיפו עין לשם פוטיפר שיקרא רע

עמוד ו'

דינה שכס ושם הו"י עולה בגימטריא פוטי פרע דברי הרד"ל

עוד יש לפרש שהוסיפו לו עי"ן בשמו

ביאור במה שאמר יוסף אביכם הזקן אשר אמרתם

רב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק וביאור הכתובים בצחות

שבטים מציאה מצאו ויצא לבם ביאור מה ההספד שיש בדבר זה

איתא בגמרא (ירושלמי ברכות פרק ב' הלכה ח' דף כ"ו ע"א, הוריות פרק ג הלכה ה' דף יח' ע"ב, וכע"ז במדרש רבה בראשית פרשה צ"א פסקה ט)

כד דמך ר' סימון בר זביד עאל ר' ליא ואפטר עילוי ארבעה דברים תשמישו של עולם וכולן אם אבדו יש להן חליפין, (איוב כ"ה א) "כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזקו ברזל מעפר יוקח ואבן יצוק נחושה",

אילו אם אבדו יש להן חליפין אבל ת"ח שמת מי מביא לנו חליפתו מי מביא לנו תמורתו. (איוב כ"ה י"ב) "והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה ונעלמה מעיני כל חי",

א"ר לוי מה אם אחי יוסף על שמצאו מציאה יצא לבם דכתיב (בראשית מ"ב כ"ה) "ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו וגו', ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו",

אנו שאבדנו את ר' סימון עאכ"ו, ע"כ,

הקושיה מה הספד יש בדבר זה וביאור מראה הפנים

כתב בביאור מראה הפנים (ירושלמי הוריות פרק ג' הלכה ה' דף יח ע"ב), ד"ה מה אם אחי יוסף על שמצאו מציאה יצאו ליבם **אנו שאבדנו את ר' סימון עאכ"ו**, לכאורה אין זה ק"ו, דשם חרדו על שהיו מתפחדין מעלילה ולא היה להם לשמוח על מציאה זו,

והנראה דר' לוי הוסיף בזה על דרשת ר' הילא שאמר ת"ח שמת מי מביא לנו כיוצא בו, וזה סובל שני פירושים,

או שנאמר שאין לנו כיוצא בו, או אף אם היה לנו כיוצא בו מ"מ אותו אבדנו, לזה אמר, אל תטעו שכוונת ר' הילא לומר מפני שאין לנו כיוצא בו ולומר דאם היה לנו כיוצא בו לא היינו חוששין אלא דאף אם היה לנו כיוצא בו אין לו חליפין קאמר שהרי עכ"פ אותו אבדנו,

ולזה אמר מה אם אחי יוסף מצאו מציאה לפנייהם ועם כל זה היו דואגים על העלילה והאבידה שאפשר לבא אח"כ ע"י מציאה זו, אנו שהאבידה לפנינו שאבדנו את ר' סימון עאכ"ו

ויהי מקץ קץ שם לחושך רמז בגימטריה לגלות וגאולת מצרים

איתא במדרש (בראשית רבה מקץ פרשה פ"ט א') ויהי מקץ שנתים ימים, **כתיב** (איוב פרק כח פסוק ג), "קץ שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות", **זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה**,

ומאי טעם קץ שם לחושך שכל זמן שיצר הרע בעולם אופל וצלמות בעולם, דכתיב "אבן אופל וצלמות", נעקר יצר הרע מן העולם אין אופל וצלמות בעולם,

דבר אחר קץ שם לחושך, זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפילה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ חלם פרעה חלום. ע"כ,

ביאור הרמז לגלות וגאולת מצרים

כתיב (שמות פרק יב"מ) "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה"

כתיב (שמות י" כ"ב) ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים",

מבואר, כי זמן גלות המלא במצרים היה שלשים שנה וארבע מאות שנה, ומבואר, שבנ"י יצאו לאחר מאה ותשעים שנה, והדבר מבואר במדרשים ובספרים,

בכתוב, "קץ שם לחושך" הראשי תיבות הם, ק'ש'ל' שהם בגימטריה ארבע מאות ושלשים, רמז לשיבתם במצרים כמאמה"כ,

המילה "קץ" בגימטריה מאה ותשעים, רמז לשנים שהיו בפועל במצרים,

ואיתא במדרש, זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה, ולא מצינו בכל התורה נביאים וכתובים המילה אפילה, מלבד בגלות מצרים, **דכתיב** (שמות י" כ"ב) ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים

מבואר ברמז כפ"פ, לגלות מצרים, ק"ץ רמז למאה ותשעים שנה, ק"ץ ש"ם לחושך, רמז ל-430 שנה, וכמה שנים יעשה באפילה, רמז למצרים שרק שם נאמר אפילה.

יש לפרש הקורות אותם ע"ד אומרז"ל
שיעקב הוא בעל הקורה

איתא בגמרא (ברכות ס"ד ע"א), אמר רבי אבין הלוי, מאי דכתיב (תהלים כ"ב) "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב", אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק - **מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה**. ע"כ,

פירש רש"י שיאחז **בעובי הקורה**, אם בא לטלטלה ממקום למקום לתתה בבנין, כלומר, יעקב שכל הבנים שלו וטרח בגידולם, **יבקש עליהם רחמים**. עכ"ל,

לפי זה אפשר לפרש, מה שאמרו השבטים את כל **הקורות אותם**, שהוא מלשון עובי הקורה, ואמרו לו השבטים בזה **שיכנס בעביה של קורה ויבקש עליהם רחמים**.

עוד י"ל הקורות אותם שהוא מלשון תוכחה
וחששו מתוכחתו של יוסף

איתא בגמרא (ערכין דף טז עמוד ב) תמיהני אם יש בדור הזה מי שיודע **להוכיח** אם אמר לו טול קיסם מבין עיניך, אמר לו טול **קורה** מבין עיניך, **כלומר**, אינני מקבל את תוכחתך,

מבואר, שתוכחה מכונה בלשון **קורה**, ויש לומר, כי לזה מכוון הלשון ויגידו לו את כל **הקורות** אותם, לרמז לאביהם כי הם חוששים **מתוכחתו** של יוסף, כפי שמצינו במדרש,

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת ויגש פרשה צג סימו י"י) **כתיב** (בראשית מ"ד ב') "ויתן את קולו בבכי ולא יכלו אחיו לענות אותו",

אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום **התוכחה**, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד **בתוכחתו**, הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו,

לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים ט) אוכיחך ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה, ע"כ,

מבואר, שהאחים חששו מתוכחתו של יוסף, וע"ז אמרו לאביהם את כל **הקורות** אותם, לרמז לו שהם חוששים מתוכחתו המכונה בלשון **קורה**.

* * * * *

שנדאוג על זה ואף אם נמצא אח"כ כיוצא בו ממלא מקום, להאבידה לא תשלים המציאה, ע"כ בביאור מראה הפנים,

* * * * *

ההספד שאמר הרד"ל על בנו ומבאר
שבטים מציאה מצאו ויצא לבם

בפירוש הרד"ל על המדרש (רבה בראשית פרשה צ"א פסקה ט) **שבטים מציאה מצאו** אנו שאבדנו וכו', פירשתי בהספד על בני יקירי, החריף ירא אלוקים מרבים, מוהר"ר חיים יונה לוריא ז"ל (שנפטר כ"ה טבת תר"ב ונקבר כ"ו טבת),

מפני שמיתת צדיקים היא טובה ושמחה לנפש הצדיק, כי תשוב נפשו למנוחתה לחזות בנועם ה', ואבדתו היא לדורו, לכן אמרו מה השבטים מציאה מצאו בעצמן, אך מפני שהיו חוששין שלא יתגולל עליהם בדבר הכסף, חרדו ויצא לבם,

אנחנו שאבדנו את ר' סימון, **אף שלר"ס עצמו הוא שמחה**, אבל לנו הוא אבידה מכל צד, שמלבד שאבדנו במיתתו את חכמתו להשפיע לבני דורו, עוד יש לחוש כי תתגולל ח"ו מדה"ד עלינו על כי מפני רעת הדור נאסף, עאכו"כ שיש לנו לירא ממדה"ד, ע"כ,

* * * * *

ביאור במה שאמרו השבטים הקורות
אותם שנראה לשון מקרה

כתיב (בראשית פרק מ"ב כ"ט) "ויבאו אל יעקב אביהם ארצה כנען ויגידו לו את כל **הקורות** אתם לאמר"

איתא במדרש (רבה בראשית - פרשה צ"א פסקה ט') ויבאו אל יעקב אביהם וגו' מלמד שהיו הדברים קשים עליהם **כקורות**,

וביארו המפרשים, כי חלילה לומר שחשבו השבטים שהיה דרך **מקרה**, וע"ז אמרו את כל **הקורות** אותם, והרי אנשים אלו שלימים הם, ומיחסים ענינם אל ההשגחה האלוקית, והרי אמרו מה זאת **עשה אלוקים לנו**, ולכן דרשו שהיו הדברים קשים עליהם **כקורות**, ולא מלשון מקרה.

בפירוש אזולאי מהחיד"א, על ספר חסידים
כתב, בסי מעשיות קטן דפוס ישן הביא מעשה
זה שהיה בימי שלמה המלך ע"ה,

והרב מטה משה (מתלמידי המהרש"ל) סימן
תשס"ד הביא מעשה זה בשם רבינו סעדיה
גאון, ע"כ בפירוש אזולאי, בספר בית המדרש
(ילינעק) מובא מעשה זה אצל שלמה המלך,

על ידי מעשה נורא זה מבואר הכתוב וגם דמו הנה
נדרש כפתור ופרח

אפשר לפרש ולומר, מה שאמר ראובן "וגם דמו
הנה נדרש", הוא תשובה לשאלה, למה היו
צריכים להעציב את יעקב אבינו בהולכת בנימין
אל יוסף, למה לא לקחו אחד מן השוק לאמר
זהו בנימין האח, וע"ז אמר ראובן, כי זה אינו,

משום שדמו נדרש, ואפשר לברר ע"י הדם, אם
הם גוף אחד כנ"ל.

* * * * *

ע"י מעשה שירדו בספינה יש לבאר
מתי אמר הכתוב בר ומתי אוכל

כתיב (בראשית מ"ב ג'), וירדו אחי יוסף עשרה
לשבר בר ממצרים,

כתיב (בראשית מ"ב ז'), ויאמר אלהם מאין
באתם, ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל,

כתיב, (בראשית מ"ב י') ויאמרו אליו לא אדני,
ועבדיך באו לשבר אכל,

כתיב, (בראשית מ"ב כ"ה) ויצו יוסף וימלאו את
כליהם בר,

ד' פעמים שינה הכתוב דברו

יש לדייק, למה בתחילה אמר הכתוב כי באו
לשבר בר, ולאחר מכן שינו לשונם ואמרו ליוסף
כי באו לשבר אוכל, וכשיוסף שלחם מילא את
כליהם בר,

ביאור הדבר על פי מעשה שהיה

איתא בגמרא (הוריות י" ע"א), ר' גמליאל ורבי
יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דר' גמליאל
הוה פיתא, בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא

למה לא הביאו ליוסף מישהוא
אחר במקום בנימין

כתיב (בראשית מ"ב כ'), "ואת אחיכם הקטן
תביאו אלי ויאמנו דבריכם" וגו' "ויאמרו איש
אל אחיו אבל אשמים אנחנו" וגו' "ויען ראובן
אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל
תחטאו בילד ולא שמעתם, וגם דמו הנה
נדרש",

קושית המפרשים שיכלו להביא לו איזה נער מהשוק

המפרשים הקשו, כאשר דרש יוסף להביא את
בנימין אליו, היו יכולים ליקח אחד מן השוק,
ואומרים לו, זהו בנימין האח,

ותירץ האמרי אמת, מכיון ושמעון היה אסור
בבית האסורים, היה יכול יוסף לברר עם שמעון
האם הוא מכירו,

בדיקת D.N.A. שעשה רבי סעדיה
גאון לפני כאלף ומאה שנים

המעשה מובא בספר חסידים (סימו רל"ב), וז"ל,
מעשה ברבי סעדיה בן יוסף החכם (הוא ר' סעדיה
גאון נפטר ד' אלפים תשי"ב, דר הדורות), באחד שהלך
למדינת הים עם עבדו, והוליד עמו ממון גדול,
והיתה אשתו צריכה לילד,

לימים מת האדון, והניח כל הממון, והלך העבד
והחזיק בנכסיו, ויאמר העבד אני בנו, וכאשר
גדל הבן שנולד, שמע שמת אביו, והלך לתבוע
נכסיו שהחזיק בהם העבד,

והלך העבד, ובעושרו כי רב התחתן בגדולי
הדור, והיה הבן ירא לפתוח פיו פן יהרגוהו,

ויתאכסן הנער בבית רבי סעדיה, והניח לפניו
לאכול ולא אכל, עד ששם לפניו אלו הדברים,
נתן לו עצה, שידבר אל המלך, וכן עשה, שלח
המלך אחר רבי סעדיה לדון דין זה,

וצוה רבי סעדיה, לקוז דם הבן בספל אחד, ודם
העבד בספל אחר, ולקח עצם של אבי הבן, והניח
בספל העבד, ולא נבלע הדם ולא האדים העצם,
ולקח העצם ושם אותו בספל הבן, ונבלע הדם
והאדים העצם, כי הוא גוף אחד, ולקח רבי
סעדיה הממון, ונתן לבן, עכ"ל ספר חסידים,

כתיב (בראשית מ"א מ"ה), ויקרא פרעה שם יוסף
**צפנת פענח, ויתן לו את אסנת, כתב רש"י צפנת
פענח, מפרש הצפונות,**

**ממה שאמרה תורה " ויקרא פרעה שם יוסף
צפנת פענח, ו-יתן לו את אסנת" שיש בו ו'
מוסיף על ענין ראשון, וגם מסמיכות הדברים
שהסמיכה תורה, נראה, שיש קשר במה שראה
פרעה שיוסף מפרש הצפונות, ולפיכך נתן לו את
אסנת,**

ביאור הקשר בין צפנת פענח לבין ויתן לו

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח) שכאשר
נולדה אסנת בשכם, ורצו בני יעקב להרגה, מה
עשה יעקב, הביא **ציץ של זהב**, וכתב עליו **שם
הקדש**, ותלה על צוארה, ושלחה והלכה לה,
והכל צפוי לפני הקב"ה, וירד מיכאל המלאך
והורידה למצרים לבית פוטיפרע,

שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה, והיתה
אשתו של פוטיפרע עקרה, וגדלה אותה כבת,
וכשירד יוסף למצרים לקחה לו לאשה, שני ויתן
לו את אסנת בת פוטיפרע, עכ"ל פדר"א,

וכתב הרד"ל (פרק ל"ח אות ט"ז) **שיוסף בקשה,
ליתנה לו, כיוון שהכירה ע"י הציץ, כשהיה
בבית פוטיפרע, ונתנה לו ע"פ פרעה כאשר שאל,**

מבואר, שיוסף היה מפענח את מה שהיה צפון
באותו **ציץ של זהב**, שאסנת היא בת ישראל
כשרה, שהיא בתה של דינה, והיא הראויה לו
לאשה, וכאשר ראה פרעה, כי יוסף מפענח
הצפונות, קרא לו **צפנת פענח, ויתן לו את
אסנת,**

ובכך מבואר כיצד ידע פרעה כי אסנת שייכת
ליוסף, ומה הקשר בין מה שקרא לו **צפנת פענח,**
אל **ויתן לו את אסנת.**

* * * * *

הוסיפו עין לשם פוטיפר שיקרא רע

איתא בגמרא (עיין סוטה י"ג ע"ב), **כתיב** (בראשית
ל"ט א'), "ויוסף הורד מצרימה ויקנהו **פוטיפר**",
וכתיב (בראשית מ"א מ"ה) "ויתן לו את אסנת בת
פוטי פרע", ודרשו חז"ל כי הוסיפו לו האות

(לחם וקמח), שלים פיתיה דר' גמליאל, (נגמר
הלחם לר' גמליאל) סמך אסולתיה דרבי יהושע,

אמר ליה, מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי
האי דאיתית סולתא, כתב רש"י דלפיכך לקח גם
פת וגם קמח, מפני שהפת מתעפש ואינו
מתקיים לאורך זמן כמו קמח,

אמר ליה, (רבי יהושע לרבן גמליאל) כוכב אחד
לשבעים שנה עולה ומתעה את הספנים, ואמרתי
שמא יעלה ויתעה אותנו, כתב רש"י, ומתעה את
הספנים - שכן דרך של ספנים לשעה הפורשין
לים, רב החובל נותן עיניו בצפון והכוכב מתהלך
לדרום, ורואה בכוכב אחד העומד לימינו או
לשמאלו, וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר,
יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה,

וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה
בצפון ופעמים נראה בדרום, וכשרב החובל נותן
עיניו **בו בצפון** והספינה תהפך בדרום ורואהו
לצדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומיישרה אחר
הכוכב, והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרך אחר,
וכך הוא מתעה את הספנים, ע"כ,

מבואר הדבר, שאוכל מתקיים לזמן קצר, לפי
שהוא מתקלקל לאחר זמן, אבל הצריך אוכל
לזמן רב עליו לשאת תבואה או קמח, למען
יעמדו ימים רבים, ולא אוכל בכדי שלא
יתקלקל,

לפי"ז מבואר כפ"פ למה שינו לשונם מבר לאוכל

כשבאו אחי יוסף לשבור בר, כוונתם היתה
שיקנו **תבואה לזמן רב** שיוכלו לשוב ולהביאו אל
אביהם, אך כאשר באו אל יוסף וראו שדיבר
אתם קשות, לא רצו שיידע כי הם צריכים
תבואה לזמן רב, שלא יחשוד בהם בדבר מה,
ולכן אמרו, עבדיך באו **לשבור אוכל** לזמן קצר,
ולא אמרו לשבור בר, ויוסף כששלח לאביו, שלח
לו **בר**, למען יעמדו ימים רבים עד בואם אל ארץ
כנען, ובכך מובן, ההבדל בין **בר לאוכל**, וגם למה
שינו לשונם **מבר לאוכל.**

* * * * *

הקשר בין ויתן לו את אסנת לשם צפנת פענח עפ"י פרקי דרבי אליעזר

רב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק וביאור הכתובים בצחות

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), **כתיב** (משלי כ"ד ו'), "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה", אמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה, קרי רב יוסף אנפשיה, "ורב תבואות בכח שור", ע"כ,

כתבו התוספות (סנהדרין מ"ב ע"א בד"ה ורב תבואות), משום **דיוסף** איקרי בכור שור, כדכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו, ובעל שמועות הוא בעל **חטין** כדאמר (הוריות י"ד), הכל צריכין למרי חיטיא, ואמרינן בשילהי הוריות (שם י"ד), **דרב יוסף סיני**, ע"כ לשון התוספות,

רמז יש בכתובים לדברי התוס'

כתיב (בראשית מ"א מ"ג), "וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו",

וכתיב (בראשית מ"א מ"ט), "ויצבר יוסף בר כחול הים הרבה מאד", **בר זו תבואה**,

וכך הוא הרמז בכתובים

"במרכבת המשנה אשר לו", אלו, חבילות של משנה,

"ויצבר יוסף בר וגוי הרבה מאד", הרמז שהיה בידו הרבה מאוד **בר**, שהוא **תבואה**, והוא היה בעל **חיטין**, וע"ז קרא אנפשיה "ורב תבואות בכח שור".

ביאור כי רב יוסף הוא מלמד לכל עם הארץ

איתא בגמרא (סנהדרין צ"ב ע"א), **כתיב** (משלי י"א כ"ו), "מונע בר יקבהו לאום וברכה לראש משביר", (פירש"י מונע בר, מלמד תורה) אין קבה אלא קללה, **שנאמר** "מה אקב לא קבה קל", ואין **בר** אלא תורה, **שנאמר** (תהלים ב' י"ב) נשקו בר פן יאנף.

ואם למדו מה שכרו, אמר רבא אמר רב ששת: זוכה לברכות כיוסף, שנאמר וברכה לראש משביר, ואין משביר אלא יוסף, שנאמר (בראשית מ"ב ו') **ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ**, ע"כ,

איתא בגמרא (הוריות י"ד ע"א), רב יוסף סיני, רבה עוקר הרים, שלחו לתמן: איזה מהם

עי"ן בשמו, ופירשו המפרשים (עיין סוטה י"ג ע"ב, ובבן יהוידע), כי הוסיפו **עי"ן** לשמו, שיהיה נקרא **רע**, ע"ש שביקש להרע ליוסף, ע"כ,

דינה שכם ושם הוי' עולה בגימטריא פוטי פרע דברי הרד"ל

על הא דאיתא בפרקי דרבי אליעזר שהבאנו לעיל, שכתב, מה עשה יעקב, הביא **ציץ של זהב**, וכתב עליו **שם הקדש**, ותלה על צוארה וכו',

כתב הרד"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ח הוספות הרד"ל אות ג'), יש לומר, שלכן כתיב "אסנת בת **פוטי פר"ע**" בעי"ן, שעולה בגי' 455, שמספר זה עולה מכוון כמנין, **דינ"ה שכ"ם** ושם הוי"ה, שכולם עולה 455, שרומז לשם הוי' שהיה כתוב על הציץ שעליה, להעיד שמה' יצא הדבר,

עוד יש לפרש שהוסיפו לו עי"ן בשמו

איתא בגמרא (ברכות כ" ע"א), אנא מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה **עינא בישא**, אפשר לפרש ולומר, הכונה לאותה ה**עי"ן**, שהוסיפו לפוטיפרע שיקרא **רע** משום שביקש להרע ליוסף, אותה ה**עי"ן בישא**, לא שלטא ביוסף, ולא יכל להרע לו.

* * * * *

ביאור במה שאמר יוסף אביכם הזקן אשר אמרתם

כתיב (בראשית מ"ג כ"ז), "וישאל להם לשלום, ויאמר השלום, אביכם הזקן **אשר אמרתם** העודנו חי", וכשנתוודע אל אחיו **כתיב** (בראשית מ"ה ג') "ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף **העוד אבי חי**, ולא הוסיף **אשר אמרתם**",

אפשר לומר, כי לפני שנתוודע לאחיו, היתה כוונתו, **אשר אמרתם**, כלומר אשר **חשבתם** שהוא רק **אביכם**, ואינו **אבי שלי**, כי חשבתם שאינני חי, ולכן **חשבתם** שהוא רק **אביכם**, אבל לאחר שנתוודע לאחיו, וכבר ידעו שהוא גם אביו, לא אמר **אשר אמרתם**, כלומר אשר **חשבתם** שהוא רק **אביכם**. וזהו אביכם הזקן **אשר אמרתם**, כלומר, אשר **חשבתם**.

* * * * *

מצינו כי "מליץ" מבואר בשלוש אופנים, "מתורגמן" "שליח" "נמתקו",

כתיב (בראשית פרק מב כג) "והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם", כתב רש"י, כי כשהיו מדברים עמו היה המליץ ביניהם היודע לשון עברי ולשון מצרי והיה מליץ דבריהם ליוסף ודברי יוסף להם לכך היו סבורים שאין יוסף מכיר בלשון עברי, מבואר, כי פירוש "המליץ" הוא "מתורגמן"

כתיב (דברי הימים ב' פרק ל"ב ל"א) "וכן במליצי שרי בבל המשלחים עליו לדרש המופת אשר היה בארץ"

כתב רש"י (דברי הימים ב' פרק לב פסוק לא) וכן במליצי – "שלוחי" דוגמא (בראשית מ"ב) "כי המליץ בינותם" על שם שהשליח מליץ בין השולח למשתלח, עכ"ל רש"י,

כתיב (תהילים פרק קי"ט ק"ג) "מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי" כתב רש"י נמלצו – "נמתקו",

כתב הרד"ק (תהילים פרק קיט פסוק קג) מה נמלצו לחכי, מה מתקו מדבש. והמליצה היא תיקון הדיבור,

בספר השרשים לרד"ק שורש מליץ, כתב, **מליץ**, "מה נמלצו" לחכי אמרתך" (תהילים קיט ק"ג), פירוש, מה "נמתקו" ומה נמרצו, רוצה לומר שהיה בחוזק המתיקות, ואפשר להיות "מליצה" עפ"י הכתוב, (דברי הימים ב' פרק ל"ב ל"א) "וכן במליצי שרי בבל", עכ"ל הרד"ק,

יש לבאר הדברים, כי כל דיבור שאינו מובן לשומע, צריך שליח שיבארו מהאומר למקבל, וגם הדבר שאינו ברור לשומע, אינו ערב לאוזנו מכיון ואינו מבין את הדבר, ולכן המתורגמן שהוא השליח בין האומר לשומע, הוא ממתיק את הדבר באוזני השומע, ובכך מובנים שלשת הפירושים, שהמתרגם הוא השליח שמתרגם וממתיק את הדברים למקבל,

קודם? שלחו להו: סיני עדיף, דאמר מר: הכל צריכין למרי חטיא,

פירש רש"י, סיני עדיף - מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כנתינתן מהר סיני,

פירש רש"י הכל צריכין למרי חטיא - כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא.

מבואר, כי כל מי שאינו יודע איזה דבר והוא בבחינת עם הארץ, הרי הוא צריך למרי חטיא שהוא רב יוסף, ולכן רב יוסף הוא המשביר לכל עם הארץ,

ביאור במ"ש דבר זה אסור לאומרו לעם הארץ

איתא בגמרא (מנחות צ"ט ע"ב), אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים (א' ח'), לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה, **ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ**.

פירש רש"י, אסור לאומרו שלא יאמר בקרית שמע סגי ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה.

רמז בצחות למה לא קרא יוסף קריאת שמע

כתיב (בראשית מ"ו כ"ט) "וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד",

כתב רש"י (בראשית מ"ו כ"ט) אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע,

כתב המהר"ל (גור אריה בראשית - פרק מו פסוק כט), **וז"ל**, והקשו, למה יוסף לא קרא קריאת שמע, עיי"ש,

יש לומר בדרך צחות משום שיוסף הוא המשביר לכל עם הארץ, ומכיוון דבר זה שאפשר לצאת ע"י קריאת שמע אסור לאומרו לעם הארץ, לפיכך לא קרא קריאת שמע שאל יאמר העם הארץ שאפשר לצאת ע"י קריאת שמע.

* * * * *

* * * * *

ויש שהוא נוטה לכוחות היצה"ר, ואינו בורח מהם, ונותן מקום ליצה"ר להגביר בו אש התאוה עד שיביאנו לעשות העבירה בפועל, וכשיגיע אל נקודת מעשה העבירה, שכבר קשרו היצה"ר בחבלים ועבותות התאוה הרעה, וכבר בערה בקרבו אש להבת שלהבת, הנה הוא מנתק החבלים והעבותות, ומכבה אש הגדולה כרגע ופורש מן העבירה, והנה שבחו של זה הוא אלף ידות על הראשון

* * * * *

אם מצאו פך אחד איך אמר טמאו כל

איתא בגמרא (שבת כ"א ע"ב), כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ע"כ,

וקשה, אם טמאו כל השמנים, איך זה שבכל זאת מצאו פך אחד של שמן, ואם מצאו פך אחד של שמן, אין אמר שטמאו כל השמנים, יש לבאר כדלקמן,

כתיב (בראשית ל"ב כ"ד) ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את אשר לו, ויותר יעקב לבדו,

איתא בגמרא (חולין צ"א ע"א) **כתיב** "ויותר יעקב לבדו", אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, כתב רש"י, **דכל כלים החשובים** ומקנה, כבר העבירן את נחל יבק, **כדכתיב** לעיל מיניה **ויעבר את כל אשר לו**, והוא נשאר על פכין קטנים, שלא הספיק להעביר וחשכה לו,

ובפירוש המזרחי על רש"י ביאר בדברי רש"י, **דפכים קטנים** אינם נחשבים, מכיון והעביר הדברים החשובים, ואע"ג דכתיב ויעבר את אשר לו, **כלומר שהעביר הכל**, בכל זאת הפכים קטנים שנשארו אינם נחשבים, ע"כ,

ובכך אפשר לתרץ, הקושיא שהקשינו, דאע"פ שהעביר הכל, בכל זאת אין זה **נחשב**, שחזר על פכים קטנים, וכך אפשר לומר לגבי **חנוכה**, דאע"פ שטימאו כל השמנים, זה שנשאר פך אחד של שמן אין זה סותר לומר שנאמר שטימאו כל השמנים,

* * * * *

ביאור פלא בספר בן יהוידע בענין יוסף הצדיק

איתא בגמרא (סוטה דף לו עמוד ב) יוסף שקידש שם שמים בסתר - הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, מאי היא? דכתיב: ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו, א"ר יוחנן: מלמד וגו', באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, ע"כ,

כתב בספר בן יהוידע (סוטה ל"ו ע"ב) **הקשה המהרש"א** ז"ל לכאורה היא ראייה לסתור, יעויין שם.

וכתב בספר בן יהוידע, ונ"ל בס"ד, דבאמת דברי רבי יוחנן שאמר שניהם לאותו דבר נתכוונו, וכן דברי האומר לעשות צרכיו נכנס, צריכין הבנה, דלפי פשוטם הם דברים תמוהים,

דאין השכל מקבלם, להוציא לעז על אותו צדיק שהתורה העידה עליו, באומרה ויהי כדברה אליו יום יום ולא שמע אליה, שיבא אדם לומר דאותו היום הסכים לעשות עבירה ממש חס ושלום, רק דדיוקנו של אביו הנראית אליו הפרישו מדבר זה,

הנה בודאי דבר זה לא יתכן לאומרו על אותו צדיק, שלא נשתבח שום צדיק כמוהו בכפיית היצר הרע של עבירה, אשר בעבור כן זכה לתואר שם צדיק, שמזכירים אותו בשם זה תמיד עד עולם, ואיך יאומן כי מראה דיוקנו של אביו שנצטיירה לפניו, תפריש אותו מעבירה, ולא יהיה פורש מיראת הקב"ה מלכו של עולם, אשר כבר אמר לה ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים, היתכן שיהיה בוש וירא מדיוקנו של אביו יותר מהקב"ה, ודאי זה לא יעלה על לב לחשוב כך:

אך עשה אזניך כאפרכסת, ושמע דברים המוצדקים, דודאי כונת רבי יוחנן וגם מאן דאמר לעשות צרכיו נכנס, אין כונתם לומר דמטרת כונתו לעשות עבירה חס ושלום ממש,

אלא הענין הוא דהנלחם עם יצה"ר דעבירה ואינו חוטא, יש בזה שני סוגים, האחד כשרואה מתעורר בלבו קצת תאוה, הוא מתאזר ומזדרז לדחות מקרבו מחשבות רעות של התאוה, ודוחה אותם מעליו, כדי שלא יתגברו עליו כוחות היצה"ר, ויבערו אש התאוה בלבו להבת שלהבת, ונמצא מתאזר בעוד אש התאוה בלבו ניצוץ קטן הוא מכבהו, ובזה ניצול מן העבירה,

בשמחה כמו ששנינו (בפ"ג דבכורים משנה ד') החליל היה מכה כו'

וע"כ גזרה אז מלכות יון לבטל מהם השמחה, והיה זה בבית שני שידם היה תקיפה עלינו כדאמרינן (פ"ק דע"ז ט' ע"א) ק"פ שנים קודם שנחרב הבית פשטה מלכות יון כו' ולא היה להם עדיין יד וכח לבטל עבודת קרבן בירושלים אבל מחוץ לירושלים על הדרכים רצו לבטל ב' דברים אלו לגמרי, עכ"ל המהרש"א

לפי"ז יש לתת טעם להבאת ביכורים עד חנוכה

איתא במשנה (ביכורים פרק א ו'), מעצרת ועד החג מביא וקורא מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא

ר' עובדיה מברטנורא, מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא - דכתיב בפרשת ביכורים (דברים כו) ושמחת בכל הטוב, אין קריאה אלא בזמן

שמחה מעצרת ועד החג **שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ושמה בהם**. ומהחג ואילך, אף על פי שהרבה פירות נלקטים עד חנוכה, מכל מקום **שמחת אותה שנה כבר נגמרה בחג**, הלכך מביא ואינו קורא. ומחנוכה ואילך אינו מביא כלל,

יש לשאול, אם כתוב שצריך להביא בשמחה, ומהחג אין שמחה, למה יכול להביא עד חנוכה,

יש לתרץ, דמבואר, דשמחת אדם שמלקט פירותיו כבר אין, אבל **יש את שמחת הנסים והנפלאות של חנוכה**, ואפשר שלפיכך הורו חז"ל שאפשר להביא, לפי שיש שמחה, ואינן קורא משום שאינו יכול לומר בכל הטוב שהכונה בו לקיטת הפירות,

* * * * *

אין לכם חלק באלוקי ישראל מספר מדוייק למה שרצו היוונים לבטל

מבואר, כי היוונים ביקשו להשכיחם תורה, ולבטל שבת חודש מילה, ואמרו "כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק באלקי ישראל",

רמז בגימטריא באין לכם חלק באלקי ישראל

א-ל-ה-י ישראל בגימטריא 587

ביאור נוסף איך אמר טמאו כל אם נמצא פך השמן הטהור

כתיב (מלכים ב' פרק ד' ב') "ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתך כל בבית, כי אם **אסוך שמן**, ופירש המצודות, **כל בבית** - כלל לא,

מבואר, דגם כאשר היה לה אסוך שמן, אמרה אין לשפחתך כל בבית, כן הדבר בנס חנוכה, אף שטימאו כל השמנים, אין זה סותר למה שמצאו מעט שמן.

* * * * *

היוונים רצו לבטל שמחה וטעם להבאת ביכורים עד חנוכה

איתא בגמרא (תענית כ"ח ע"א), פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל **שלא יביאו עצים למערכה, ושלא יביאו בכורים לירושלים**, והושיבו פרוזדאות על הדרכים. כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו כשרים ויראי חטא שבאותו הדור, הביאו סלי בכורים וחיפום בקציעות, ונטלום ועלי על כתפיהן. וכיון שהגיעו אצל פרוזדאות, אמרו להם, להיכן אתם הולכין, אומרין להם, לעשות שני עגולי דבילה במכתשת שלפנינו, ובעלי שעל כתפינו. כיון שעברו מהן, עיטרום בסלים והביאום לירושלים,

פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל שלא יביאו עצים למערכה, והושיבו פרוזדאות על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל, מה עשו יראי חטא שבאותו הדור, הביאו גזיריהן, ועשו סולמות, והניחו על כתפיהם והלכו להם. כיון שהגיעו אצלן אמרו להם, להיכן אתם הולכין, אמרו להם, להביא גוזלות משובך שלפנינו, ובסולמות שעל כתפינו. כיון שעברו מהן פירקום והביאום והעלום לירושלים. ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר זכר צדיק לברכה, ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב, ע"כ,

כתב המהרש"א (בד"ה פעם אחת נגזרה שלא יביאו עצים), יש לתת טעם שגזרו על ב' דברים אלו,

לפי ששני דברים האלו היו מביאין בשמחה, דבקרנן עצים כ"א עשה ביומו יום שמחה ויו"ט (מגילת תענין פרק ה') וכן בכורים היו מביאין

מבואר, כי השם י-ה הוא שם של דין ופחד, השם הוי"ה הוא שם של רחמים, (עייין באריכות מהרש"א ברכות דף כ"ח ע"ב ד"ה כנגד ח"י אזכרות כו')

וכך אפשר לפרש הכתוב, "מן המצר קראתי י-ה", שבשעה של מיצר, כלומר בשעה של דין ופחד, שאז אני נמצא תחת השם י-ה,

ובקשתי היא, "ענני במרחב י-ה", כלומר, הרחב את השם י-ה, לשם י-ה-ו-ה, שהוא שם של רחמים, ובכך תענה בקשתי, וזהו, "מן המצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה."

* * * * *

זבח משפחה שעושים בחנוכה מבואר בספר החיים מאחי המהר"ל

בספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) כתב וז"ל, וכל הסעודות שאנו נוהגים לעשות בחנוכה, נראה שאינם רק, דרך זבח משפחה, על הניסים שנעשו לאבותינו בזמן הזה,

ומה שנקראו סעודות רשות זהו לפי שכל מי שעושה סעודה שהוא מחויב בה, כגון סעודת הנשואין והמילה, אין מחזיקים לו עליה כל כך טובה, אחר שהוא דרך החיוב, אבל העושה סעודת מריעים, בזה ניכר נדיבתו, הואיל ועושה אותה אף על גב שאינו מחויב בה,

כענין המשל שהבאתי לעיל מן הכהן שאינו מחזיק טובה לבעל הבית על כמה כורין תרומה שהוא נותן לו, ומחזיק לו טובה על קומץ אחד של חולין שהוא נותן לו, ומשום הכי קורא לסעודה זו סעודת הרשות.

טעם נוסף שנקרא סעודת הרשות, מספר החיים

בספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) כתב וז"ל, ולכך נהגו להרבות בסעודת מריעים בחנוכה, להודיע שאנו שמחים על שחזר הרשות להנתן בידינו לעבוד את השם יתברך, ועדיין יד ה' טובה עלינו בכל יום ויום להחזיק ידינו בתורתו, כדפירשתי. ומשום הכי נקרא סעודת חנוכה סעודת רשות, על שבטל השמד וחזר הרשות להנתן בידינו. ויהיה אם כן סעודת חנוכה ענין נכון, בזמן שיש עמו יראת השם, שעל כל פנים לא נתקן עיקר חנוכה רק להודות ולהלל, עכ"ל.

* * * * *

חלק בגימטריא 138

כאשר נפחית מ-587 סך 138, ע"ד אין לכם "חלק" ב"אלקי ישראל" ס"ה 449,

מה שרצו היונים לבטל הוא מספר 449

להשכיחם תורתך שהם במאה פעמים ואחד כדאיתא בגמרא (חגיגה ט' ע"ב),

וכך הוא הרמז במה שרצו לבטל

להשכיחם תורתך, הם 101,

ראשי תיבות של שבת חודש מילה

ש'בת, = 300,

ח'ודש, = 8,

מ'ילה, = 40,

סך הכל 449,

מבואר ברמז כי אם תוציא חל"ק ששוה 138 מאלקי ישראל, נמצא 449 שהם גימטריא של 101 ש'בת ח'ודש מ'ילה.

וזה מה שרצו היוונים לבטל ולומר, אין לכם חלק, באלוקי ישראל,

* * * * *

השם י-ה הוא שם של מיצר ושם הויה הוא שם של רחמים

כתיב (תהלים פרק קיח ה) "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה",

כתיב (תהלים פרק סח ה) "שירו לאלוקים זמרו שמו, סלו לרכב בערבות, בי-ה שמו ועלזו לפניו,

כתב רש"י, בי-ה שמו - בשם י"ה שהוא לשון יראה, כדמתרגמין דחילא, (תהלים קי"ח) "עזי וזמרת י-ה" וכן, (שמות יז) "כי יד על כס י-ה" בתרגום, וכן, (ישעיה כ"ו) "כי בי-ה ה", ארי בכך תתפרקון במימרא דחילא ה' ותקיף עלמא, אומר המשורר שבחו לפניו, וגורו מפניו, ועלזו וזהו דוגמת האמור במקום אחר (תהלים ב') "וגילו ברעדה" עכ"ל רש"י,

אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים והפרחים, ושם היה מכה ונעשה מאליה,

וכך מוכח במדרש (במדבר רבה בהעלותך טו, יד), דאיתא שם, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלך הככר לאור, והיתה נעשית מאליה, כפתוריה ופרחיה ממנו, היה מכה בפטיש והיא נעשית, עד כאן. מוכח בפירוש שהיה נעשה על ידי הכאתו כמו שאמרנו.

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו. שהרי קריעת ים סוף, שהקדוש ברוך הוא עשה, ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פעל למטה, כדכתיב (שמות יד, טז) ואתה הרם ידך ובקעהו, שהשם יתברך גומר על ידי אדם, ודבר זה ברור. ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול, והקדוש ברוך הוא גומר על ידו, עכ"ל בגור אריה,

לפי"ז מובן למה היה תחילת הנס בטבע,

שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם, כמו במעשה המנורה, וכמו שכתב המהר"ל, וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.

* * * * *

ראש חדש זמן כפרה מיתת צדיקים מכפרת שתיהם מאותו טעם

אמרינן, ראשי חדשים לעמד נתת. זמן כפרה לכל תולדותם,

אפשר לבאר, הטעם שר"ח הוא זמן כפרה,

מכיוון ואמר הקב"ה הביאו עלי כפרה שמייעטתי את הירח (מדרש רבה בראשית פרשה ו פסקה ג) לפי זה, כאשר הקב"ה מבקש שיביאו עליו כפרה, מן הדין שהקב"ה גם כן מכפר,

מיתתן של צדיקים מכפרת בגלל מיעוט הירח

(מועד קטן כ"ח ע"א), עפ"י מה דאיתא בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א) זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, ובכך הושו צדיקים לפני חמה ולבנה, אם כן, כשצדיק מסתלק מן העולם, הצדיק שבא אחריו הוא בבחינת מיעטתי את הירח, כמ"ש פני משה

כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, לפיכך מיתת צדיקים מכפרת, כמיעוט הלבנה,

* * * * *

תחילת הנס היה בטבע ולמה צריך להתחיל הנס בטבע קושיית השפ"א

שפת אמת (חנוכה תרל"ד א'), הט"ז כתב, שהיה הנס שנשאר פך, להיות שורה עליו הברכה כו'. וקשה כי נס אינו עפ"י הטבע בתורת ברכה, ורוב נסים הם בלי הכנה של הטבע כלל, (ר"ל דלמה היה צריך להתחיל הנס בהכנה של טבע),

רק יש לומר, שזה היה חיבה יתירה, להיות נזדמן להם שמן עפ"י הטבע, מצד הברכה ששורה על המעט, שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם. עכ"ל השפת אמת,

ביאור בדבריו של השפת אמת

אפשר לומר, דלפיכך במעשה הדלקת הנרות רצה הקב"ה שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם. משום דבמעשה המנורה שעשה משה, מצינו בדיוק ענין זה. שרצה הקב"ה שתתחיל המנורה בידי משרע"ה, ונסתיימה על ידו,

וכך כתב המהר"ל בספר גור אריה, על הפסוקים בספר במדבר (פרק ח' פסוק ד'), וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה ידוד את משה כן עשה את המנורה, וברש"י כן עשה את המנורה - מי שעשאה, ומ"א ע"י הקב"ה נעשית מאליה,

ומקשה המהר"ל, ואם תאמר, והרי בפרשת תרומה (שמות כה, לא), ובסמוך גם כן (רש"י במדבר פרק ח' פסוק ד' ד"ה כן), פירש, שנעשה המנורה על ידי הקדוש ברוך הוא. ואין לומר, שמתחלה הראה לו הקדוש ברוך הוא לעשות ולא היה יכול לעשות אף על גב שהראה לו, ועשאה הקדוש ברוך הוא, דאם כן למה צריך לכתוב שהראה לו הקדוש ברוך הוא, כיון דלא למד משה מעשה המנורה כמו שהראה לו, אם כן מאי נפקא מיניה במה שהראה לו, הא לא למד.

כתב המהר"ל ונראה לי, דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כה, ט) את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו. ועוד כתיב (שמות כה, לא) ועשית מנורת זהב, שתראה מזה, שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת, אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור, והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה,

קונה שמים וארץ - כמו עושה שמים וארץ, ע"י עשייתן קנאן להיות שלו, ע"כ,

מבואר, דעושה שמים וארץ פירושו שעשאן להיות שלו, גם השמים וגם הארץ, ואיך כתב מיד בהמשך (תהילים קט"ו ט"ז) **השמים שמים לידוד, והארץ נתן לבני אדם**, וכתוב זה סותר לכאורה את הכתוב **עושה שמים וארץ**, שגם השמים וגם הארץ קנאן להיות שלו, כפירוש רש"י, וביאור הכתובים כדלהלן,

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"א) ר' לוי רמי, כתיב (תהלים כ"ד א') **לה' הארץ ומלואה** וכתוב (תהלים קט"ז ט"ז) **השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם**, לא קשיא כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה,

פירוש, שקודם שעושה האדם ברכה על מה שאוכל, אין הקב"ה נותן לו את הארץ, ורק לאחר שמברך, הקב"ה נותן את הארץ לבני אדם,

ובכך מבואר הסתירה בפסוקים שהבאנו לעיל, שכתוב אחד אומר, **ברוכים אתם לידוד, עשה שמים וארץ**, שגם השמים וגם הארץ הם שלו, וכתוב **הארץ נתן לבני אדם**,

יש לפרש, הכתוב **ברוכים אתם לידוד**, שכאשר אתם עושים ברכה לה', כמ"ש **ברוכים אתם לידוד**, אזי מה שעשה הקב"ה להיות שלו, נתן לבני אדם, בגלל הברכה שבירכו,

ובכך מבואר כי התירוץ של הגמרא, **כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה**, נמצא מפורש בפסוק.

* * * * *

ביאור הכתוב יפרח בימיו צדיק וכו' עד בלי ירח, בדרך צחות

אפשר לפרש בדרך צחות, הפסוק (תהלים ע"ב), **יפרח בימיו צדיק וכו' עד בלי ירח**, שהתפילה היא שהצדיק יפרח, עד שלא יאמרו שהוא כפני ירח, כלומר שלא יאמרו עליו, פני יהושע כפני לבנה, שהוא פני ירח.

* * * * *

לא יקרא לאור הנר מכון לאסור להשתמש לאור הנר

רמז למה שאמרו לא יקרא לאור הנר בברור חיל

איתא בגמרא (שבת כ"א ע"ב) **ואסור להשתמש לאורה**, וגם נפסק הלכה למעשה, וכך מצינו לגבי שבת, **דאסור להשתמש לאור הנר, ואיתא בגמרא** (שבת י"ב ע"ב) **כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים, לא יקרא לאור הנר**,

אפשר לרמז, להא **דאיתא בגמרא** (סנהדרין ל"ב ע"ב), **אור הנר בברור חיל**, משתה שם משתה שם, וכתב רש"י, שעת השמד היה. וכך היו קוראים לאורחים.

וכך אפשר לרמז, דהא דאמרו, **כמה גדולים דברי חכמים**, שהוא כעין תפילה, **לא יקרא**, פירוש שלא יהיו צריכים לקרוא לאורחים, ע"י "אור הנר", כפי שהיו עושים בברור חיל בשעת השמד, שהיו קוראים ע"י **אור הנר**. וזהו, **לא יקרא לאור הנר**,

* * * * *

שני כתובים בהלל סותרים זה את זה ותירוץ הגמרא נמצא מפורש בכתוב

כתיב (תהילים קט"ו ט"ז) **ברוכים אתם לידוד עשה שמים וארץ**, את ביאור הכתוב **עשה שמים וארץ**, מצינו ברש"י על הפסוק (בראשית י"ד י"ט) **ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ**, ופירש רש"י (בראשית י"ד י"ט)

להערות הארות ולקבלת העלון

ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777

נייד 0527-616166

דוא"ל y0527616166@gmail.com